

Dalarnas landskapssigill

stampen finns i
Historiska Muséets samlingar
(föremål 41419. SHM 166).

Dalarnas äldsta sigill är från sen medeltid, år 1435.

Texten på latin, 'Sigillum Dala anno domini MCDXXXV' betyder 'Sigill Dalarna efter Kristus 1435'.

Sigillstampen försvann under Sten Sture den äldres tid i Finland vid stridigheter mot Ryssland. Den återfanns och finns nu i Historiska Muséets samlingar. Stampen är av koppar och mäter 7,5 cm i diameter.

U. A. I.

166. Obekant ursprung (i Finland).^{xx)}
Sigillstamp med landskapet Dalarnas vapen.
Diam. 7,5 cm. Plattans tjockl. 0,4 cm. Handtagets l. 1,9 cm. (ursprungligen 2 - 2,1 cm.).

Koppar. Rund platta. I dennas mitt till h.^{xx)} en pilbåge, till v. en yxa; mellan båda en liljebärande, bladlös ranka, till h. om bågen en liknande, till v. om yxan en tunn bladranka (utan blommor), över yxan en liknande. Runt mittfältet en ram mellan två lister, vardera bildad av en vulst mellan två smala åsar; i ramens omskrift (minuskler): + Sigillum + dala + anno + domini + mcdxxxv; bladranka. - På baksidan ett uppstående plant handtag med oregelbundet profilerad kontur; dess överkant något skadad (vikt åt ena sidan).

[Avtryck].

xx) Beskrivningen efter avtryck. I negativet (stampen själv) h. och v. omkastade.

[Vänd!]

x) Se nedan!

Angående datum (1435) se ovan!

Möjligen identisk med en av de "fem runda sigillstampar av koppar" som tillhörde Antikvitetskollegiets samlingar före år 1693.

(C. R. af Ugglas okt. 1934).

Waldén: Engelbrektsfejden (1934) s. 209, med datering till 1432 (jfr af Ugglas. Num. medd. xxviii s. 2 not 4).

Riksdagshist. utställn. 1935 nr. 398. - Sv. kyrk. Dal. I s. 405.

Avb. på baksidan till "Dahle Laghen" utg. av Hadorph (Stockholm 1676).

Sahlstedt: Stora Tuna i Dahlom och Bergom Minnesdöme (Stockholm 1743) s. 214 f., avb. s. 215.

Ang. stampens ursprung se Hadorph, företelet till ovan citerade legedition (opag.): "- hatwer iagh thet bekomit aff Her Rijkz Skatmestaren/Höguälborne Her Steen Bickke/hwilket några år sedan funnit är vthi Finland/som nogh underligt synes huru thet skulle djft vth kommit. Men te man aff Historierne tilseer/ huruledes i Her Sten Stures Then äldres tidh/Dalamän så wäl som Almogen aff alla andra Landzorten/ hatwa följt honom djft vth emot Rysser, kan man nohsämpf thet aff döme/at the sitt Landz.-Sigill med sigk fört hafwa...."

Yngre Dalasigill avb. i Sv. kyrkor. Dal. I fig. 338 (daterat [s. 405] - allt för tidigt - till omkr. 1500).

I den av Johan Hadorph utgivna 'Dahle Laghen', Stockholm 1676, kan man läsa:

"Thet Dale Sigill som frammanföre tryckt är, finns uthi Originali aff Koppar, och hafwer iagh thet bekomit aff her Rijkz Skattmestaren, Högwälborne Her Steen Bielke, hwilket några åhr sedan funnit är uthi Finland, som nogh underligt synes ham thet skulle dijt uth kommit. Men tå man aff Historierne tilseer, huruledes i Her Sten Stures then äldres tijd, Dalamän så wäl som Almogen aff alla andra Landzorter, hafwa folgdt honom dijt uth emot Ryssen, kan man noghsamt ther aff döma, at the sitt Landz-Sigill med sigh fört hafwa, på thet om the något ther uthe sluta skulle eller hemskrifwa om någon hielp, måtte the hafwa sitt egit Sigill medh sigh at under tryckia, elliest kunde the icke betrodde wara".

Hadorph anser att det vore av värde om Dalarna ånyo upptoge sigillet och brukade det som fordom.

Enligt Svante Svärdröm 'Dalarnas Vapenbok', Falun 1951, var den av Hadorph nämnde Sten Bielke riksskattmästare, lagman i södra Finland från 1673 och från 1680 dessutom lagman i Västmanland och Dalarna.

Vidare skriver Svärdröm

"att Magnus Abraham Sahlstedt i sin omfångsrika topografiska skildring 'Stora Tuna Minnesdöme', Stockholm 1743, avbildar sigillet (dalaklämman). Enligt denne författare avser bågen att framhålla den krigiska sidan av dalfolkets natur liksom rothuggsyxan symboliserar den fredliga odlarmödan".

"Så uppfattades även symboliken när dalaklämman lämnade sitt innehåll åt Stora Tuna sockenvapen i riksheraldikerämbetets utformning antogs av kommunalfullmäktige den 13 september 1943 för att därefter fastställas av Kungl. Maj:t".

På Engelbrektsstenen i Borlänge, vid Dalälven precis intill Domnarvsbron, finns sigillet med. Engelbrektsstenen har rests till minne av upproret med citatet:

"FRIHET ÄR DET BÄSTA TING SOM SÖKAS KAN ALL VÄRLDEN KRING DEN FRIHET KAN VÄL BÄRA" av "BISKOP THOMAS" överst på stenen och Dalarnas äldsta kända sigill nederst.

I mitten står "ÅT MINNET AV ENGELBREKT OCH DALKARLARNAS SOM UNDER STRID FÖR HEMBYGDENS FRIHET OCH FÄDERNESLANDETS FRÄLSNING BRÄNDE BORGANÄS FÄSTE MIDSOMMARDAGEN 1434"

